

Şakayı lâtif yapalım!

İstanbul'dan okuyucumuz: “Zübeyir Gündüzalp Ağabey diyor ki: ‘Şakacı olmayınız. Zira şaka muhabbetin sonu, adâvetin başlangıcıdır.’ Buradaki ‘ölçü’ nedir? Ne kadarlık şakaya müsaade var? Hiç mi şaka yapmayacağız?”

Bediüzzaman, insanda binlerle his ve duygu olduğunu; her bir hissin de iki mertebesi bulunduğunu söyler. Bu mertebeleri “Mecazî ve Hakikî” olarak niteler.¹

Bu mertebeleri şakaya uyarlırsak: Hakikî şaka, letafet ölçüsündeki şakadır. Lâtif şaka budur ve bu sünnettir. Mecazi şaka ise, şaka adıyla yapılan, ama aslında insanları üzen, inciten ve küçük düşüren davranışlardır.

Mecazi şakaya halkımız bir isim de bulmuş, “eşek şakası” demiştir. Eşek şakası caiz değildir. Çünkü böyle şaka, merhum Zübeyir Ağabeyin de ifâdesiyle “muhabbetin sonudur, adâvetin başlangıcıdır.” Muhabbeti yok eden ve adâvete sebep olan davranışlardan Risâle-i Nur şiddetle esef duyar. Muhabbeti yiyip bitiren, adâveti başlatan ölçüsüz şaka, pusulasız gemi gibidir. Nerede duracağı, kime zarar vereceği, kime dokunacağı kestirilmez. İnsanları taciz eder, sıkar, rahatsızlık verir, zarar verir. Şaka kılıfıyla başkalarını küçük düşürmek, alay etmek, hafife almak Kur’ân’ın ifâdesiyle “kaş göz işâretiyle eğlenip ayıplamak” insanı Kur’ân’ın “Veyl olsun” dediği, “Yazıklar olsun!” dediği sınıfa sokar.² Her şeyi şaka ile sulandırmak, en ciddî şeyleri bile ciddiyetsiz kılar. Bu davranışlar Allah’ın rahmetini değil, gazabını celb eder.

Hakikî şakaya en güzel örnek, Fahr-i Kâinât Efendimiz’in (asm) yaptığı lâtifelerdir. Peygamber Efendimiz’in (asm) şakası insanlara huzur vericiydi, mutluluk vericiydi, gönlü hoş tutucuydu. O (asm) hiçbir zaman şakayla da olsa insanları gücendirmezdi, kırmazdı, küçümsemezdi, küçük düşürmezdi. Şakasıyla kimseye zarar verdiği görülmemiştir. O (asm) şaka yaparken insanları hem sevindiriyor, hem de eğitiyordu ve öğretiyordu. O’nun (asm) şakası iltifattan ibâretti. O’nun (asm) şakasına muhatap olan herkes kendisine değer verildiğini hisseder ve bundan büyük bir kıvanç ve haz duyardı.

İşte bazı örnekler:

* Abdullah bin Hâris bin Cez' (ra) anlatıyor: "Resûlullah'tan (asm) tebessümü daha çok bir kimse görmedim." 3

* Bir gün adamın biri Peygamber Efendimiz'e (asm) gelerek O'ndan bir binit istedi. Peygamber Efendimiz de (asm)

"Peki, tamam. Sana bir deve yavrusu vereceğiz." diye takıldı. Adam:

"Ben senden binit istiyorum. Deve yavrusunu ne yapayım?" dedi.

Resûl-i Ekrem de (asm) gülerek:

"Deve yavrusu olmayan hiçbir deve var mı? (Her deve iki devenin yavrusu değil mi?)" buyurdu.4

* Enes (ra) der ki:

"Peygamber Efendimiz (asm) beni, 'Ey iki kulaklı adam!' diye çağırırdı." 5

* Hz. Hasan (ra) bildirmiştir: Bir gün bir yaşlı kadın Peygamber Efendimiz'e (asm) gelerek:

"Yâ Resûlallah! Cennet'e girmem için bana duâ et." dedi.

Peygamber Efendimiz (asm):

"Teyze! Yaşlı kadınlar Cennet'e giremezler!" diye takıldı.

Kadın ağlamaya başlayınca, Peygamber Efendimiz (asm):

"Teyzeciğim! Cennet'e yaşlı olarak giremeyeceksin demek istedim. Allah sizin için, 'Biz onları yepyeni bir yaratılışla yarattık da, eşlerine sevgi ile düşkün hep aynı yaşta genç kızlar yaptık!'6 buyurmuştur." dedi.7

* Enes (ra) anlatıyor: Kırdan oturanlardan Zâhir adında bir adam vardı. Çirkin yüzlüydü. Fakat Peygamber Efendimiz (asm) onu çok severdi. Onunla hediyeleşirdi.

Bir gün Zâhir pazarda eşya satarken, Peygamber Efendimiz (asm) sessizce yaklaşp sırtından onu sımsıkı kucakladı. Zâhir, Peygamber Efendimiz'i (asm) görmüyordu. Önce, "Sen kimsin? Beni bırak!" diye bağırarak Zâhir, kendisini kucaklayanın Peygamber Efendimiz (asm) olduğunu anlayınca, ondan ayrılmak istemeyerek, sırtını onun göğsüne bastırarak bastırdı.

Peygamber Efendimiz de (asm):

"Bu köleyi satıyorum! Alan yok mu?" diye takıldı. Zâhir:

"Beni satarsan hiç de kazançlı çıkmazsın! Çünkü değerim çok düşüktür!" dedi.

Peygamber Efendimiz (asm) ise:

"Fakat Allah katında senin değerim çok yüksektir!" buyurdu.8

Şakada aşırıya kaçmaz ve letafet ölçüsünü korursak sünnet sevabını alırız. Şaka diye yaptığımız davranışlarla insanları incitirsek, adavet ve husûmet ekmiş oluruz.

Dipnotlar:

- 1- Mektubat, s. 37.
- 2- Hümeze Sûresi: 1.
- 3- Tirmizî, Biyografi, 22.
- 4- El-Bidâye: 6/46; Tabakât: 8/224.
- 5- el-Bidâye: 6/46.
- 6- Vâkıa Sûresi: 36,
- 7- Hayatü's-Sahabe, 3/175.
- 8- El-Bidâye: 6/46.